
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יחסי מורה תלמיד בראי החסידות - 63703

תאריך עדכון אחרון 06-09-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר נגה בינג

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: noga.baror@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: 10:00-11:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בבירור מושגים מרכזיים בחסידות עם דגש על יישומם בשדה החינוכי. הקורס יקנה לתלמידיו היכרות עם טקסטים חסידיים קלאסיים מראשית החסידות על ציר זמן כרונולוגי, עד ימינו תוך התמקדות בדרשות העוסקות בסוגיות חינוכיות. תוך הארת מושגי יסוד וההקשר ההיסטורי והחברתי שלהם.

מתוך עיון במקורות העוסקים בסוגיות חינוכיות: יחסי מורה תלמיד, הכשרה למחנכים ושיטות חינוך אשר מצויים במקורות חסידיים. בין המושגים והשאלות שנדון בהם: יחסי צדיק ועדה, "שכלתנות" ו"רוחניות" בלימוד, מקומם של לימודים כלליים בחינוך דתי, יחסי מורה-תלמיד, בעיית המוטיבציה, וחינוך מסורתי בסביבה "פוסט-מודרנית". נשים דגש על מקורות מתקופות המודרנה ומהתקופה האחרונה על מנת ליצור שיח רלבנטי ומשמעותי

מטרות הקורס:

- עמדת המוצא של הקורס היא שלטקסטים חסידיים תפקיד חינוכי- חברתי ביצירת מוטיבציות רגשיות מוסריות לנאמנות למערכת הערכים התרבותית היהודית. קורס זה יבחן את הטכניקות הספרותיות ואוצר המלים הרגשי בהם השתמשו מספר הוגים חסידיים אשר בקשו לצקת שאלות חינוכיות עמוקות לדרשות ולתכנים החסידיים ולשבם למשנה אחת

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

א. השתתפות בכיתה.

ב. הצגה בכיתה- כל אחד מן התלמידים יתבקש להציג בפני הכיתה טקסט מחקרי אחד מתוך קריאת החובה (7-10 דקות).

ג. מטלת סיום- לבחור שתי דרשות (שלא נלמדו בכיתה) מאחד הספרים מראשית החסידות השייכים לראשית החסידות (לפי הספרים שלמדו) ולהשוות ביניהם דרך בחינת מושג יסוד אחד (לפי הרשימה שנלמדה). יש להציג את הרקע ההיסטורי של כל אחד מן הטקסטים ולבחון האם הוא משמש כרקע לדרשה, להסביר את נקודות השוני והדמיון בין הטקסטים, לבחון האם השתמשו במקורות ספרותיים משותפים, לבחון את מידת החידוש של כל אחד מן הטקסטים.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הוראה בית מדרשית, הוראה פרונטלית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

רשימת הנושאים שיילמדו :

יחידה ראשונה : יחסי מורה ותלמיד בראשית החסידות
 יחידה שניה: יחסי מורה ותלמיד בסיפור החסידי.
 יחידה שלישית: אתגרי החינוך במאה העשרים : קריאה מודרכת בחובת בתלמידים
 יחידה רביעית: אתגרי החינוך במשנתו של האדמו"ר מחב"ד : קונטרס של הר"י"ץ : "מאמר כללי החינוך
 והדרכה", ניו יורק 1944
 יחידה חמישית : "חנוך לנער ע"פ דרכו"- משנתו של האדמו"ר מסלונים
 השתתפות בכנס חינוך וחסידות
 יחידה שישית : אתגרי החינוך והשפעות חסידיות
 מפגש עם הרב מנחם בומבך

חומר חובה לקריאה:

- ד. חוברת מקורות תורניים ראשוניים לקורס; דברי חז"ל, רמב"ם, מהר"ל, נפש החיים, חסידות, רש"ר הירש, נצי"ב, הראי"ה קוק, פחד יצחק, הגרי"ד סולוביצ'יק, הרב שלמה וולבה ועוד.
- ה. 2: ארנד, משה "חינוך לאמונה בתקופה פוסט-מודרנית", קובץ הציונות הדתית ד, ירושלים תשס"ב, עמ' 564-575.
- ו. 3: ברזובסקי, רבי שלום נח מסלונים, קונטרס נתיבי חינוך, ירושלים תשנ"א, עמ' יד-נה.
- ז. 4: וקס, רון: "ההתרגשות וההתלהבות במשנתו החינוכית של ר' קלונימוס קלמיש שפירא מפיאסצנה", הגות בחינוך היהודי ה-ו, ירושלים תשס"ג-תשס"ד, עמ' 71-88.
- ח. 5: פישרמן, שרגא: נוער הכיפות הזרוקות, אלקנה תשנ"ט, עמ' 7-23.
- ט. או עלמה אבדה, אלקנה תשס"א, עמ' 7-42.
- י. 6: רוזנברג, שמעון גרשון (הרב שג"ר): כלים שבורים, אפרת תשס"ד, עמ' 29-44.
- יא. 7: רוזנק, מיכאל: "בין סמכות לאוטונומיה בחינוך הדתי", בתוך: (זאב ספראי ואבי שגיא, עורכים), בין סמכות לאוטונומיה במסורת ישראל, תל אביב תשנ"ח, עמ' 501-511.
- יב. 8: שפירא, רבי קלונימוס קלמיש מפיאסצנה: חובת התלמידים, תל אביב תשנ"ב, עמ' ז-קמב.
- יג. 9: Roland Jane, Martin, "The of Ideal The Person Educated the Changing Cultural Landscape", New York 1994, pp. 70-87.
- אידל, משה. החסידות: בין מגיה למיסטיקה, תרגם עזן ידין, ירושלים תשס"א.
- אידל, משה. 'על תולדות מושג "הצמצום" בקבלה ובמחקר', מחקרי ירושלים במחשבת ישראל י (תשנ"ב), עמ' 59-112.
- אלטשולר, מור. הסוד המשיחי של החסידות, חיפה תשס"ב.
- אטקס, עמנואל. בעל השם: הבעש"ט- מאגיה, מיסטיקה, הנהגה, ירושלים תש"ס.
- אטקס, עמנואל. בעל התניא: רבי שניאור זלמן מלאדי וראשיתה של חסידות חב"ד, ירושלים תשע"ב.
- אטקס, עמנואל. תנועת החסידות בראשיתה, תל אביב תשנ"ח.
- בובר, מרטיין. בפרדס החסידות.
- בראון (הויזמן), איריס. 'שלשה גלגולים של "משל החומות"', מחקרי ירושלים בספרות עברית (תש"ע), עמ' 99-132.
- גולדשמידט, רועי. 'ערבי נחל לר' דוד שלמה איבשיץ: עריכת הדרשות והדפסתן לאור דרכי עריכת ספרות הדרוש למן המאה הט"ז ואילך והמסקנות מכך לתולדות התנועה החסידית מיסוד הבעש"ט', עבודה לשם קבלת התואר דוקטור, אוניברסיטת בן גוריון, תשע"ו.
- גרין, ארתור, 'דמות הצדיק ב"קדושת לוי": עמדת ר' לוי יצחק מברדיטשב כדיאלוג עם עמיתיו, סביב שולחנו של המגיד', בתוך רבי לוי יצחק מברדיטשב: היסטוריה, הגות, ספרות וניגון, בעריכת צבי מרק ורועי הורן, ראשון לציון תשע"ז, עמ' 156-183.
- גרין, ארתור. 'סביב שולחן המגיד: צדיק מנהיגות ופופולריזציה בחוגו של ר' דב בער ממזריטש', ציון עח (תשע"ג), עמ' 73-106.

גריס, זאב. ספרות ההנהגות תולדותיה ומקומה בחיי חסידיו של הבעש"ט, ירושלים תש"ן.
גריס, זאב. 'עריכת צוואת ריב"ש', קרית ספר נב (תשל"ז), עמ' 187-210.
דובנוב, ש'. תולדות החסידות, תל אביב תשל"ה.
הורדוצקי, ש"א. החסידות והחסידים, תל אביב תשכ"א.
וילנסקי, חסידים ומתנגדים, ירושלים תש"ל.
ליבס, אסתר. 'אהבה ויצירה במשנתו של ר' אברהם מקוסוב', עבודה לשם קבלת התואר דוקטור,
האוניברסיטה העברית בירושלים תשנ"ז.
מרגולין, רון. מקדש אדם: ההפנמה הדתית ועיצוב חיי הדת הפנימיים בראשית החסידות, ירושלים תשס

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 20 %
השתתפות 30 %
הגשת עבודה 50 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: